

פנינים יקרים

מתורת רבותינו הקדושים מביאלא

• ליקוטי אמרים ככתבם וכלשונם מספרי רבותינו הקדושים •

❧ פרשת שמות ❧

• ישועות אברהם •

ואלה שמות בני ישראל. (א א)

שהתורה הקדושה מרמזת לבני ישראל, ש"אלה שמות בני ישראל הכאים" – לשון הוה, שתמיד המה באים, להזכיר לבני ישראל כמו שכתוב במדרש, על שם גאולתם המה באים תמיד לבני ישראל מצרימה בכל צרות הגלות להזכירם איך להתגבר כנגדם באיזה דרך רק באיזה אופן זוכים לדעת ולהתבונן זאת "את יעקב" כאשר היה מתנהג יעקב אבינו עליו השלום, אשר כנגד השם יתברך היה בעקב ובענוה יראת ה' כנ"ל, וכנגד עשיו היה יודע שבדאי אינו צריך להשפיל לפניו, [וכו'], על ידי בחינת יעקב' על ידי יראת שמים וענוה, להתבונן באיזה דברים יכולין לבטל מחשבותם.

עמוד יד

• מבשר טוב •

בני ישראל הכאים מצרימה. (א א)

צריך כל איש ישראל לדעת: שבכל מצב שרק נמצא בו, תמיד יש ביכולתו לצאת מן המומאה, ואף אם הוא במצב של "בני ישראל הכאים מצרימה". שהוא כלשון הוה, דהיינו אף אם יסבור ויחשוב בלבו שהוא שקוע עמוק בתוך הגלות, מכל מקום מגלה לנו התורה הקדושה: שבכל זמן בני ישראל הם בבחינת "הכאים", כאילו בא רק זה עתה למצב זה, ומיד יכול לצאת ממצבו ולשוב למהרתו.

• דברי בינה •

ואלה שמות בני ישראל הכאים מצרימה. (א א)

כי באמת בבחינת גלות מצרים, היתה הכוונה העליונה ברוך הוא ככ' בחינות. האחד הוא, שיבררו ישראל הניצוצות הקדושים המובלעים ביניהם, ויעשו אותם כמצודה שאין בה דגן. ואותה הבחינה, היא פנימיות אמיתות הכוונה העליונה הגנוזה מעין כל חי, רק אליו יתברך, היוודע תעלומות – לפניו גלוי מעשיהם של ישראל. והכ', הוא הנגלה. שיתברכו שם ישראל ויפרו וירבו, "ואחר כך יצאו ברכוש גדול", כפשוטו. כמו שנאמר "ובני ישראל פרו וישרצו וירבו" וגו'. [וכו'].

וזהו הפירוש "הכאים מצרימה", שמראוי היה לכתוב "אשר באו מצרימה". אך באמת השם יתברך רצה לזכות את ישראל שיהיה ענין זה נוהג תמיד, בכל עת ובכל מקום, בגלותינו המר והנמהר הזה – שאל יפול לבנו הם וחלילה לומר מה נשתנינו מכל אומה ולשון. לכן בא הרמז בכתוב 'הכאים' שהוא לשון הוה. שענין הזה שופע תמיד, וזכותם של יעקב ויוסף הם המצטרפים והמתחברים עמנו בכל צרותינו. ועל ידי זה נזכה לשורש הב' בחינות, הנזכר למעלה.

עמוד ח-ט

• חלקת יהושע •

ועלה מן הארץ. (א י)

ועלה מן הארץ – שאף על ידי הארציות והגשמיות, יכול כל איש ישראל להתעלות להקדושה.

• היהודי הקדוש •

הבה נתחכמה לו פן ירבה. וכאשר יענו אותו בן ירבה. (א י-יב)

וברש"י: "רוח הקודש אומרת כן, אתם אמרתם פן ירבה, ואני אומר כן ירבה". דמי שעוסק בחקירות הוא בבחינת "פן", כי מזמן לזמן משתנה דעתו בעבודת השם יתברך כפי שכלו בעת ההוא, על כן חושב 'פן' כך הדרך. מה שאין כן מי שהולך בתום בדרכי התורה, הוא אצלו כיתד שלא תימוט לא לסור ימין ושמאל ממצות השם יתברך. והוא בבחינת "כן", עושה תמיד בלי שום ספק ושינוי.

זהו שאמר פרעה "הבה נתחכמה לו" – שיעסקו בחכמה וחקירה, ואז "פן ירבה" – רצונו לומר, שירבה ה'פן' אצל בני ישראל. והכתוב מעיד "וכאשר יענו אותו 'כן' ירבה". וזהו שאמרו חז"ל: "אתם אמרתם פן" – היינו הספיקות ירבה, "ואני אומר כן ירבה" – בחינת האמת והאמונה שהוא 'כן', מלשון הכתוב (במדבר כו ז) "כן בנות צלפהד דוברות". (שארית מנחם)

עמוד לה

• מבשר טוב •

ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך. (א יג)

והנה בגלות מצרים איתא בגמרא סוטה [א.א.]: "את פיתום ואת רעמסס – רב ושמואל, חד אמר פיתום שמה, ולמה נקרא שמה רעמסס שראשון ראשון מתרוסס. וחד

משום, שאף שאנו בגלות, מכל מקום אנו מתקרבים יותר ויותר אל הגאולה,

ואדרבה היותינו בגלות הנפשות הקשה – מזככת אותנו יותר ויותר, ושורפת ומכלה כל חלקי הטמאה. והוא ענין הבירור שבגלות, וזה מקרב תמיד את היציאה והגאולה המיידית והמהירה מתוך הגלות.

וצריך לדעת, שבכל זמן הוא רק בבחינת "הבאים", שבא רק זה עתה למצב זה, ויידע שאין שקוע הוא במצב זה, לכך יכולים לצאת מיד. שאין באמת בשום פנים מצב בישראל שבאו עד בחינת ייאוש.

שובבי"ם פרק ה

• דברי בינה •

ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש. אין זיהוי, אלה לשון צער ומגילה יא – שצריך האדם להיות בצער עם כל נפש יוצאי ירך יעקב, שכל נפש ונפש מיוצאי ירך יעקב הוא נכלול מכל השבעים – נפש, שכל אחד ערב בעד חבירו. וזה הוא מחמת אהבה, שעל ידי זה נעשה ערב לחבירו. [וכו"].

וזה הוא באמת מעלת הערבות. שאף על פי שאין לאדם עתה יכולת – הן לקיים המצות בגשמיות, והן בהסתלקות המוחין – אם באמת יהיה מקיים "ואהבת לרעך כמוך", אזי יעסוק חבירו באותו ענין, כנ"ל.

וזה "ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב", מחמת שהיו כלולים כל אחד בחבירו – אפילו "ויוסף היה במצרים", היה נאחו בשבעים – הנפש, והיה לו חלק בעבודתם. וכמו כן הם, היה להם חלק בעבודת יוסף. ואף על פי שהיה ליוסף ענין הסתלקות המוחין, מצד שהיה בחוץ לארץ. וכן להם היה גם כן הסתלקות המוחין, מחמת ענין יוסף שהיה נחמר להם – אף על פי כן כל אחד היה עמוד יג

צוואריהם ניתנו, וזהו בחינת עבד שבלא שיראו שום תועלת ופרי יעבדו עבודתם.

הילולא דצדיקיא

• זכרון משלי •

ויאמר אבן נודע הדבר. (ב יד)

פירש רש"י ז"ל: ומדרשו, נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו, מה הטאוי ישראל כו'. נ"ל, דהנה דרך הצדיקים לדאוג עבור הכלל, ולהפש מה מעון תיקון. ומשה רבינו עליו השלום עמל והיפש לדעת מה מעון תיקון, ושעל כך הם סובלים – וכאשר נודע לו הדבר, אמר ברווחה שהנה עתה כבר יודע מה החסר להם, ומה מעון תיקון.

עמוד 17

• דבדי בינה •

ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה. (ב כג) **במצרים** היו בגלות, ואף על פי כן היה עליהם עול מלכות שמים (וכו'), ועל ידי זה זכו לגאולה, "ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה", כי גם בעת העבודה היו דביקים רק בהשם יתברך.

פרשת ויחי עמי שעט

• דבדי בינה •

ויאמן העם וישמעו. (ד לא)

זה שפירשתי "ויאמן העם וישמעו" שאם מאמינים מקודם אז באים להשכל.

פרשת עקב עמי נב

• אדון עדות •

תבן אין ניתן לעבדיך ולבנים אומרים לנו עשו. (ה מז)

תבן לשון תבונה, 'זלכנים' רומז לתשובה, על דרך "אם יהיו הטאיכם כשנים כשלג ילבינו", וכמאמר הכתוב "בכל עת יהיו בגדיך לבנים".

והענין והענין רומז על כך משך ימי

אמר רעמסם שמה, ולמה נקרא שמה פיתום שראשון ראשון פי תהום בלעו". ע"כ.

והביאור בענין זה, נראה שהוא עמוק יותר, ונסתרים דרכי ה'. שזה

היה חלק מהעיניוים שסבלו ישראל במצרים, ונתקיים בזה כמלא המובן, מאמר הכתוב: "ועבדום ועינו אותם" שזהו עינוי נורא, כמו שכתב הרמב"ם [פ"א מהלכות עבדים ה"ג]: "כל עבד עברי אסור לעבוד בו בפרך, ואיזו היא עבודת פרך, זו עבודה שאין לה קצבה, ועבודה שאינו צריך לה, אלא תהיה מחשבתו להעבידו בלבד שלא יבטל, ועובר עליו בלא תעשה שנאמר לא תרדה בו בפרך".

אמנם ישראל כהיותם במצרים נתקיים בהם "ויעבדו מצרים את בני

ישראל בפרך". שלא ראו שום בנין שעשו, כי הכל נפל, ומדאסרה תורה לעשות כן לעבד, משמע שזהו היפך דעתו ומכעו של אדם, שאינו מסוגל לעשות עבודות אלו, שאין רואה תוצאות פעולותיו. וביאור הענין, כי כל אדם שעובד ופועל ועושה משהו בעולם, אף אם אין זה בשבילו אלא אדם אחר מעבדו, מכל מקום יש מושג הנקרא חדות היצירה, שנהנה מעצם יצירתו שיצר וחידיש דבר בעולם, ולא היתה עבודתו לריק.

אבל במצרים לא ראו בני ישראל שום תועלת ותוצאה לעבודתם, אלא עבודת פרך סתם ולריק היה כוחם, וכל מה שבנו נבלע בארץ.

ולפי זה בעבודת ה' – שכל בחינות עבודת מצרים, צריך שיהיה לעבודת ה', אם כן צריך שיהיה גם בחינה זו, וזו עבודה גדולה ונוראה. שצריך לעבוד אף שלא רואים שום תועלת, ושום פרי, ורוצה כבר כמה פעמים להתייאש, מכל מקום צריך להתחזק בעבודה לשם עבודה. כי תורת השם יתברך ומצוותיו הם עבודת כנ"ל, ולעול על

עתה תראה וגו' כי ביד הזקה ישלחם וביד הזקה יגרשם מארצו. (ו א)

וטעמא בעי מדוע סדר הגאולה בשליחות משה רבינו הוצרך להיות באופן כזה: ש"מאז באתי לדבר בשמך הרע לעם הזה, והצל לא הצלת את עמך". ומוכרח שהחושך הגמור של הצרות שנגרם על ידי שליחותו של משה רבינו, היה באמת מסיבות ודרכי הגאולה.

וזה שהשיבו הקדוש ברוך הוא: עתה תראה. עתה דייקא, לאחר שישראל נתמלאו טענות על משה ואהרן, לאמר: שבגנים הורע להם, כמפורש שם "ויפגעו את משה ואת אהרן נצבים לקראתם בצאתם מאת פרעה: ויאמרו אליהם ירא ה' עליכם וישפט אשר הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת הרב בידם להרגנו" – התשובה לזה – 'עתה תראה', עכשיו הגיע זמן הגאולה, לפי שאין לתלות הצלתם בחכמתך.

כי כל זמן שהיתה אפשרות ומציאות לתלות פדותם וישועתם זולת הבורא, אף בהשתדלות משה רבינו, היתה גאולתם מן הנמנעת. ודווקא בעת התגברות החושך, בראותם שאין כל תוחלת ותקוה מהשתדלותו – כי לא רק שלא הועיל אלא עוד מזיק – אזי תלו עיניהם למעלה, וידעו שרק השם יתברך יכול לעזור.

וידועים דברי דרשות הר"ן, שעל כן היה משה רבינו ע"ה כבד פה וכו', כדי שלא יסברו שבכח שידוליו הדיפלומטיים פעל על לב פרעה לשלח את בני ישראל – אלא הכל היה מכח השם יתברך.

תחית המתים עמי קנז

גליותנו, שכולם נכללים בגלות מצרים, שהוא מקור לכל הגלויות, וכל הגלויות מכונים בשם גלות פרעה. כי פרעה"ה בגימטריא מחשב"ה, ועיקר הגלות הוא גלות המחשבה. ובעוה"ר מקצרים את דעתנו, ומבלבלים את מחשבותינו, ואין בנו דעת להבין עד מה.

וטוענין ישראל להקדוש ברוך הוא: "תבן אין ניתן לעבדיך", שאין משפיעים לנו דעת ותבונה מלמעלה, "ולבנים אומרים לנו עשו", ואיך ידרשו מאתנו לעשות תשובה, הלוא לתשובה צריכין בינה, כמאמר הכתוב 'ולבכו יבין ושב', דמטעם זה קבעו תשובה אחר בינה, כדאיתא בגמרא. כך טוענין ישראל.

אך האמת שאין זו כל כך טענה, כי על ידי יגיעה בתורה ועבודה יכולין להשיג תבונה גם בתוקף הגלות.

וזהו שרומזו כאן הכתוב: "אתם לכו קחו לכם תבן מאשר תמצאו", כלומר, אל תתנו לב על שאין נתנים לכם תבונה מן השמים, רק אתם קחו לכם תבונה מיוגיעת עצמכם, שמה במה תמצאו. כי ידעתי ולא מצאתי אל תאמין, כמאמר חכז"ל.

ועיקר על ידי קבלת עול מלכות שמים, כמו שאומר לקווש קש לתבן. ק"ש ראשי תבות קריאת ש'מע. שעל ידי קבלת עול מלכות שמים בקריאת שמע זוכין לתבונה. וזהו "ק"ש לתבן", והבן.

עמוד פה

• מבשר טוב •

למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני.

הפצת הגליון השבוע נחרם על ידי

הרה"ח ר' אשר מילר הי"ו

לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו

ממעון הברכות יבורך בכל טוב, רוב נחת ושמחה ישכון באהלו תמיד,

ויזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים